

Begeleidingsethiek: concreet en constructief, met oog voor de context

Digitale ontwikkelingen bieden nieuwe mogelijkheden en roepen vaak ethische vragen op. Waarvoor mag je data gebruiken? Wat betekent het werken met een robot voor mensen? Kunnen we op algoritmes vertrouwen? Wat betekent het gebruik van smartphones voor ons dagelijks leven? Dat vraagt om het nemen van ethische verantwoordelijkheid.

Algemene regels en wetgeving zijn nodig, maar onvoldoende om een antwoord te geven op ethische vragen in de praktijk, omdat ze veelal te generiek zijn. In concrete situaties vindt de daadwerkelijke botsing van waarden plaats, daar ook zijn de ethische verbeteringen te vinden. De aanpak begeleidingsethiek is een aanpak die werkt vanuit de praktijk en helpt een constructieve dialoog te voeren en tot ethische innovatie te komen.

Ontwikkeling aanpak begeleidingsethiek

ECP | Platform voor de InformatieSamenleving is een neutrale, onafhankelijke partij, met deelnemers uit wetenschap, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en overheid. ECP merkte dat er veel vragen zijn hoe technologie op een verantwoorde manier toe te passen. Het benoemen van waarden, het opstellen van kaders kan daarbij helpen, maar men zocht een actievere, innovatieve vorm van ethiek, passend bij de vraagstukken die door technologische ontwikkelingen opgeworpen worden.

Daarvoor bleek het **gedachtengoed over begeleidingsethiek** van Prof. dr. ir. Peter-Paul Verbeek (UT) inspirerend. De focus ligt hierin niet op het ethisch beoordelen van een technologie, maar op het ethisch begeleiden ervan. In een breed samengestelde ECP-werkgroep, onder leiding van prof. dr. ir. Verbeek en dr. ir. Daniël Tijink (ECP), is de **aanpak begeleidingsethiek** uitgewerkt.

In deze video introduceert techniekfilosoof Peter-Paul Verbeek begeleidingsethiek.

Introductie begeleidingsethiek

Peter-Paul Verbeek

[Bekijk video](#)

De aanpak begeleidingsethiek bestaat uit een workshop waarin verschillende betrokkenen de dialoog met elkaar voeren over de toepassing van een concrete technologie in een specifieke context om gezamenlijk tot een aantal concrete handelingsopties komen over hoe dat ethischer verantwoord kan. Het benoemen van handelingsopties leidt ertoe dat het niet alleen bij praten blijft, maar dat de betreffende technologie op een letterlijk waarden-volle manier ingebed wordt in de dagelijkse gang van zaken binnen de organisatie of binnen een netwerk.

Aanpak begeleidingsethiek

Een dialoog over technologie met handelingsperspectief

[Lees meer](#)

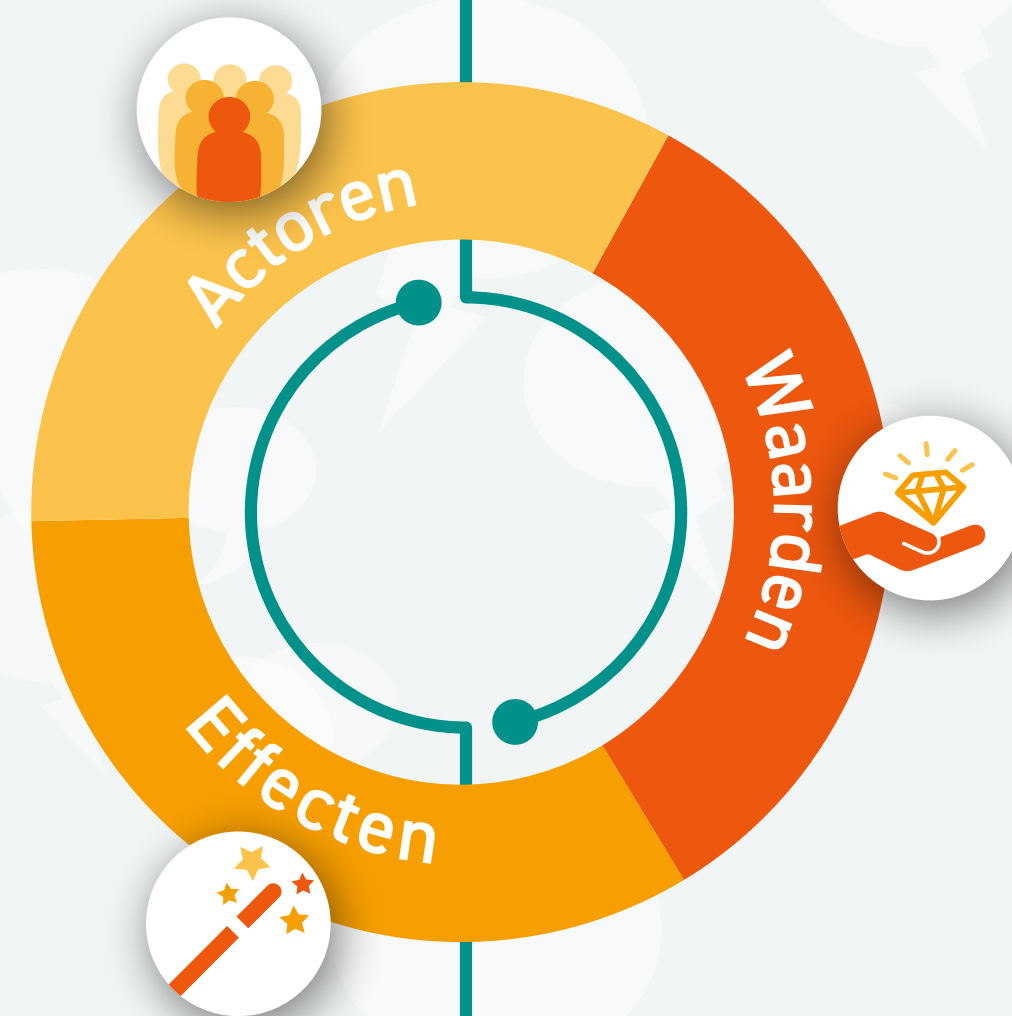
Aanpak begeleidingsethiek: de stappen

Het beproefde workshopprogramma bestaat uit de volgende onderdelen:

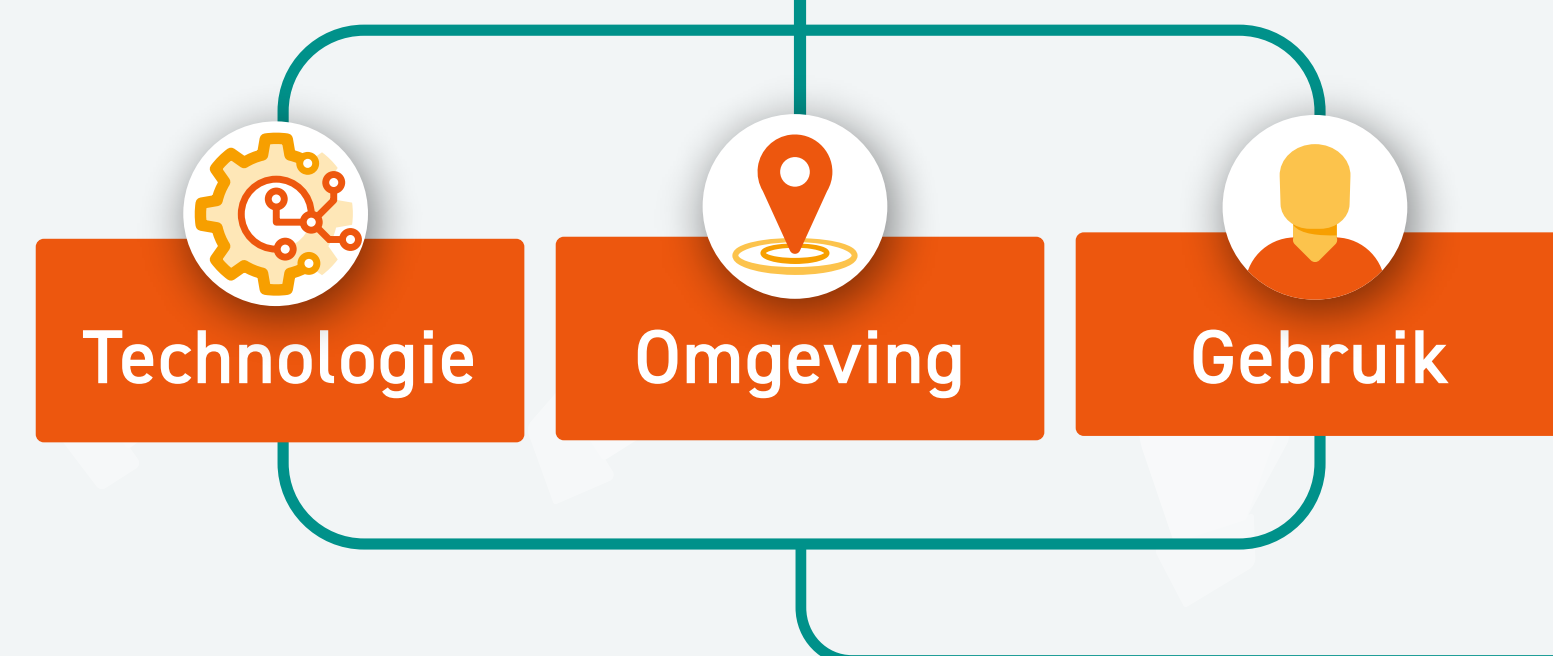
Fase 1 Casus

Fase 2 Dialogoog

Fase 3 Handelingsopties

Technologie in context

Gezamenlijke bespreking van het (mogelijk) gebruik van een specifieke technologie in een specifieke context aan de hand van input van een expert.

Dialogoog

Dialogoog met relevante actoren (of vanuit actorperspectieven) over waarden en effecten van deze technologie in die context.

'Ethische' handelingsopties

Gezamenlijk komen tot handelingsopties die ethisch verantwoorde toepassing mogelijk maken. Dit kunnen opties zijn die betrekking kunnen hebben op:

- **technologie** (ethics by design), bijvoorbeeld standaard wel-niet bewaren gegevens, anonimiseren, blurren, airbag in auto
- **omgeving** (ethics in context), bijvoorbeeld het maken van afspraken wanneer en door wie te gebruiken, verantwoordelijkheden, menselijke achtervang (helpdesk), stoep, stoplicht, verkeerswet (auto)
- **gebruik/individu** (ethics in use), bijvoorbeeld digitale vaardigheden, ethisch kunnen handelen, voorlichting publiek

Zelf een ethiektafel inzetten?

Ervaringen met de aanpak begeleidingsethiek zijn positief. Samenvattend zeggen gebruikers er dit over:

“De aanpak biedt een waardevolle dialoog over technologie en de bijbehorende waarden. Het gaat niet om gelijk hebben, maar samen denken over hoe het beter kan. Zo komt er meer informatie naar boven, is er ruimte voor verschillende perspectieven en komen er interessante handelingsopties. Veel afdelingen willen zelf graag verder met de aanpak.”

Het blijkt voor organisaties en netwerken een goede manier om het gesprek te voeren over ethische vragen rondom de toepassing van technologie. De aanpak geeft dieper inzicht in de mogelijke effecten van de toepassing van de technologie en welke ethische waarden van zowel organisatie als samenleving daarmee gemoeid zijn.

De handelingsopties nodigen uit om te komen tot ethische verbeteringen.

Én samen leren om als samenleving van te leren.

ECP en de betrokkenen in de werkgroep werken vanuit een maatschappelijk belang. Wij vinden het belangrijk dat we ook als samenleving op een waardenvolle manier leren omgaan met technologie. Dat betekent ook dat we samen werken en van elkaars resultaten leren.

Interesse?

De workshop Aanpak begeleidingsethiek kan zowel online als offline worden gegeven en wordt begeleid door twee ervaren facilitators die opgeleid zijn in de methodiek. Heeft u interesse in het toepassen van begeleidingsethiek, kijk op de website: www.begeleidingsethiek.nl of neem contact op met Daniël Tijink via daniel.tijink@ecp.nl of **06 - 204 084 72**.